

De forse 13^e-eeuwse kerk van Eenrum trekt zich niets aan van het stratenpatroon in het wierdedorp. Eigengereid wijst het koor naar het oosten. In de schipwanden is de tufstenen kern van de oudste kerk nog aanwezig. De sobere bakstenen buitenmuren worden door lisenen in zes vakken verdeeld, waarin telkens een hoog en smal spitsboogvenster is geplaatst. Soberder doet het laatromaans, van oudsher ook wel 'romano-gotiek' genoemd, zich in Groningen nergens voor. Het opvallendst is de vierkante 40 meter hoge toren uit midden 17^e eeuw. Het achtkantige bovendeel wordt bekroond door een open koepeltje en lijkt daarmee een neefje te zijn van de torens van de Der Aakerk in Groningen en de toren van Uithuizermeeden. Hoewel de kerk bekend staat als de Laurentiuskerk, acht O.D.J. Roemeling in *Heiligen en Heren* het waarschijnlijker dat de kerk gewijd is geweest aan Fabianus en Sebastianus. Hij concludeert dit op basis van pastoorzegels en de inscriptie op de luidklok.

Interieur

Het interieur is met zes gewelven overdekt, waarvan vijf uit de bouwtijd. Het zijn laatromaanse koepel- of meloengewelven met elk vier slanke sierrribben. Het westelijke gewelf dateert uit de 17^e eeuw en heeft de vorm van een gotisch kruisribgewelf. De Eenrumer kerk bezat voor de Reformatie drie altaren: het hoogaltaar gewijd aan de heiligen Fabianus en Sebastiaan en zijaltaren gewijd aan Maria en Antonius. Aan het Maria-altaar herinnert slechts nog de piscina – een liturgisch wasbekken – in de noordwand. Middeleeuws is ook de zware cilindrische tufstenen doopvont, die rondom met dertien gebeeldhouwde bogen is versierd. De vont is moeilijk te dateren, maar behoort waarschijnlijk tot de oudste in zijn soort in heel Nederland, mogelijk nog uit de 11^e eeuw. Daarmee betreft het een van de eerste overgeleverde getuigenissen van het Christendom in Groningen. In 1891 kwam de vont terecht in het Museum van Oudheden in Groningen na ongeveer veertig jaar te zijn gebruikt als kalkbak in een timmerwerkplaats naast de kerk. Later keerde de vont weer terug naar Eenrum.

Inrichting

Het meubilair in het schip is deftig, maar niet erg oud. Het kwam begin 19^e eeuw tot stand als samenhangend ensemble van de bekende houtsnijder Matthijs Walles en zijn zoon Anthonie. Opdrachtgever was borgheer en collator Goosen Geurt Alberda van Dijksterhuis. De preekstoel is versierd met Bijbelse thema's: de Geboorte in Bethlehem, de Vlucht naar Egypte, de Graflegging, de Opstanding en de Hemelvaart. Bijbelse iconografie rondom de kuip was in Friesland gebruikelijk; in Groningen veel minder. De preekstoel wordt omgeven door een doophek versierd met bladranken, rozenknoppen en guirlandes. Ook de avondmaalstafel is in bijpassende stijl uitgevoerd. Uiteraard vergat Goosen Geurt zichzelf niet: tegenover de preekstoel staat een kolossale herenbank met het familiewapen Alberda op het gesneden ruggenschot. Hetzelfde wapen prijkt ook op het tweeklaviersorgel uit 1817, van N.A. Lohman & Zn.

Katholieke herinnering

In 1717 ging de nabijgelegen borg Oosterhuizen over van het geslacht Pathuis op de Alberda's. Bij deze transactie stond Clemens Pathuis ook het recht op plaatsing van een herenbank aan de nieuwe eigenaar af. Dit zal hem weinig moeite hebben gekost, want de Pathuizen waren katholiek en kwamen niet in de kerk. Wel behield hij het recht op een bij de borg behorende 'begravenisse', een grafkelder in het koor. Uit de omschrijving 'daer aleer het hooge amtaer (altaar) heeft gestaan in Eendrummer kercke' blijkt dat de familieherinnering aan de tijd dat de kerk een gewijde katholieke kerk was nog altijd voortleefde.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

SOGK © 2021, herziene versie